

LA CONNAISSANCE DES LANGUES EN BELGIQUE

REACTIE

In dit hoofdstuk vertrekken Viktor Ginsburg en Shlomo Weber vanuit de linguïstische warboel in de EU en bekijken vanuit dat standpunt de Belgische situatie. Het is een zeer interessante bijdrage. De feiten in dit hoofdstuk maken duidelijk waar precies het probleem ligt. De door de auteurs voorgestelde oplossing slaat mijn inziens de bal behoorlijk mis en legt zodoende de vinger op een mogelijks nog meer cruciaal pijnpunt.

Het onderzoek is hoofdzakelijk gebaseerd op gegevens van de INRA enquête, die op vraag van de Europese Commissie peilde naar de moedertaal en de kennis van vreemde talen in de 25 lidstaten van de EU. Met de gegevens van dit onderzoek analyseren de auteurs mogelijke verschillen in talenkennis tussen Vlaanderen en Wallonië. Al snel blijkt dat er in de talenkennis een ware communautaire kloof gaapt. Terwijl 57, 42 en 51 percent van de Vlamingen verklaren Frans en Nederlands, Frans en Engels, en Nederlands en Engels te spreken, bedragen de overeenkomstige aandelen aan Franstalige kant amper 17, 16 en 7 percent. 40 percent van de Vlamingen verklaart zich drietalig, terwijl maar 7 percent van de Walen dit doen.

De auteurs wijzen er terecht op dat deze kloof geen generatiekloof is, zoals ten onrechte wel eens wordt beweerd. Hoewel in beide landsdelen de jongeren inderdaad meer talen kennen dan de ouderen, is de talenkloof tussen Vlaanderen en Wallonië toch gegroeid. Dit komt omdat de talenkennis in Vlaanderen sneller is toegenomen dan die in Wallonië. Terwijl 12% van de jonge Vlamingen uitsluitend Nederlands spreken, bedraagt het aandeel strikt francofone jonge Walen een verassend hoge 51%. Meer dan 60% van de jonge Vlamingen zijn drietalig, terwijl dit aan Waalse kant amper 10% bedraagt. Het probleem aan Franstalige kant is dus groot en er is, verassend genoeg, niet echt een verbetering of oplossing in zicht. Niet een echt een opbeurende analyse, maar wel een eerlijke erkenning van het probleem.

Hoe vallen dergelijke enorme verschillen te verklaren? Vanuit economisch oogpunt volstaat het naar de kosten en de baten van taalverwerving te kijken. Hier maken de

Réformer sans tabous - Question 1: les langues

p. 2

auteurs een erg dubbelzinnige analyse. Enerzijds argumenteren ze dat de Walen zich opstellen als free-riders ten aanzien van de Vlamingen. Aangezien er voor communicatie maar één gemeenschappelijke taal nodig is en zowat alle Vlamingen toch Frans begrijpen, zou het voor onze francofone medeburgers niet de moeite lonen om Nederlands te leren. Voor hen volstaat het om beroep te doen op onze inspanning om Frans te leren. Zij wentelen dus eigenlijk de kost voor een goede communicatie af op de Vlamingen die toch wel Frans leren. Het gevolg is dat we terecht komen in een inefficiënt evenwicht waarbij de Walen minder investeren in talenkennis dan maatschappelijk wenselijk.

Deze analyse klinkt heel redelijk, maar is dat volgens mij niet. Het is duidelijk dat je deze analyse niet kan handhaven ten opzichte van de erg povere kennis van het Engels bezuiden de taalgrens. Het is niet zo dat de Engelstaligen wel Frans zullen leren om te kunnen communiceren, dus zou je in het kader van deze theorie verwachten dat onze Waalse vrienden dan wel de moeite zouden doen om Engels te leren. Maar dat is net niet het geval. Integendeel, het is met de kennis van het Engels ongeveer even pover gesteld als met de kennis van het Nederlands. Tot daar dus de verschoning van de povere talenkennis aan Waalse zijde als een rationele individuele keuze in een markt met externe effecten. Het is merkwaardig dat de auteurs dit huizenhoge probleem met hun verklaring expliciet toegeven, maar er bij het formuleren van beleidsadviezen dan toch maar van uit gaan dat hun model juist is.

Meteen komt wat mij betreft dus ook de beleidsaanbeveling op losse schroeven te staan. De standaard economische oplossing om activiteiten met positieve externe effecten op het maatschappelijk wenselijke niveau te brengen is het voorzien van overheidssubsidies. De auteurs stellen dan ook voor om het talenonderwijs te laten subsidiëren door, wat hadden we verwacht, de federale overheid. Dit lijkt mij niet meteen de juiste denkrichting en een overmatige subsidiestroom is misschien eerder deel van het probleem dan van de oplossing. Veel meer heil zie ik dan ook in de andere beleidsopties die worden aangereikt, namelijk het voorzien van meer en vroegere taallessen in het curriculum, en het stoppen met doubleren op de Franstalige televisie.

Réformer sans tabous - Question 1: les langues

p. 3

Er is ook niet altijd een overheid nodig. Op de school van mijn kinderen (Gent) heeft het oudercomité het initiatief genomen voor een Frans speeluurtje na de schooluren. Zomaar. Voor de prijs van dertig euro kunnen de kinderen na schooltijd een uurtje per week nablijven voor speelse taallessen door een moedertaalsprekerster. Dit gebeurt op vrijwillige basis. Na één week was het ene uurtje drie uur geworden (meer uren was praktisch niet mogelijk) en waren alle plaatsen volzet. Het kan. Zonder overheid. Zonder subsidies. Gewoon doen, in het belang van jullie kinderen!

Koen Schoors
UGent